

Les circumstàncies bon xic especials en què es troba, fa anys, la cultura catalana, han produït fenòmens que de vegades semblen paradoxals. Per una banda - i sobretot en els darrers deu anys - la història del nostre passat col·lectiu ha conegut una popularitat que explica la florida de col·leccions de biografies i d'estudis, d'obres de detall i de síntesi, àdhuc de llibres de vulgarització, que fan referència a figures o moments destacats de la història de Catalunya. Em penso que era en aquestes mateixes pàgines que anunciava, fa un parell d'anys, l'aparició d'una col·lecció de tipus popular i de preu mbdic, en la qual havien d'ésser estudiats monogràmicament, sense aparat erudit, però també sense fantasies ni llegendes, alguns episodis importants de la nostra història. Aquesta col·lecció ja fa temps que és una realitat i el seu èxit es manté sense defallir. I no solament no perjudica les altres col·leccions ja existents i d'una importància superior en preu i volum, sinó que sembla que ajudi a difondre-les, i que el tast d'aquells breus volums desvetlli el desig d'obres més ambicioses i de molt major abast. La sèrie de les "Biografies Catalanes", dirigida pel malaguanyat Jaume Vicens i Vives, i que gairebé constitueix una completa història política de Catalunya té també una gran difusió; les biografies dels nostres reis i d'alguns dels personatges més destacats de la nostra història que formen la Col·lecció Aedos segueixen també obtenint una excel·lent acollida. I aquelles obres de síntesi que al·ludíem comencen també d'ésser una realitat: els dos grans volums del llibre col·lectiu "Un segle de vida catalana" tenien una venda extraordinària, tot i llur preu i les possibles falles que alguns esperits exigents hi trobin; ha començat la publicació d'una vasta "Història dels Catalans", redactada per eminents especialistes, i que durà a terme l'empresa gairebé inèdita de descriure els costums, les ocupacions, les idees i les creences de la nostra gent d'ençà de la prehistòria; el que això signa és responsable d'una història de Barcelona, de l'acollida de la qual no es pot pas queixar, i que segurament obrirà el pas a d'altres obres més ambicioses sobre el mateix tema - més ambicioses i redactades per plomes de més prestigi i solvència -; per últim, és a punt d'ésser publicada la reedició de la famosa "Història de Catalunya" de Ferran Soldevila, exhaurida de fa molts anys.

Per altra banda, els estudis folklòrics i llur presentació a través de les activitats d'esbarts, cobles, agrupacions populars i adaptadors musicals o coreogràfics, han tingut també un notable ressorgiment. Només la mort ha

pogut deturar l'empenta sempre juvenívola de Joan Amades, el qual ens deixava centenars de volums interessants, costumaris, rondallaires i cançoners que són una mina de dades curioses i interessants; amb el comentari poètic i agudíssim que li fa el llapis de Lola Anglada, un altre veterà del nostre costumisme, Francesc Curet, ens ha ofert les seves "Visions barcelonines", pràcticament exhaustives del segle XIX ciutadà. Si l'obra d'investigació del cançoner i la dansa catalans ha cessat de fer-se d'una manera sistemàtica, en canvi mai no hi havien hagut tants esbarts - i de tanta qualitat - ~~ex~~ com els que reuneix l'Obra del Ballet Popular, les anelles i grups sardanistes són prou importants per a transformar-se de vegades en agrupacions importants, i els orfeons de Catalunya no van pas en camí de perdre llur empenta i llur altíssima qualitat - començant, és clar, pel veterà i cada vegada més prestigiós Orfeó Català. I les mateixes entitats excursionistes, quenno deixen pas de banda l'esperit de recerca que havia caracteritzat les primeres entitats d'aquest ordre, segueixen col.laborant com poden en la tasca de recollir i conservar el nostre folklòre - és a dir, traduint literalment el mot britànic, la saviesa del nostre poble.

Tot això és realment lloable i encoratjador. No seré pas jo qui me'n planyi. Però sembla que hauria de comportar, naturalment, una expansió molt superior encara de la nostra literatura. Sembla que si d'un llibre d'història, d'una biografia, se'n poden vendre dos o tres mil exemplars, una novel·la hauria de sobrepassar els deu mil. Es més, sembla que hauria d'haver-hi un públic prou exigent per a obligar els autors i els editors a donar-li en quantitat suficient i en bona qualitat - però en tots els gèneres - tota aquella literatura que una societat civilitzada i urbana consumeix avui regularment. No oblidem que Barcelona gairebé arriba als dos milions d'habitants i que una dotzena d'altres ciutats de llengua catalana se'n ^{entre totes/} van a un milió més de persones capaces de llegir en català i que, suposant que, en les proporcions normals, llegeixen efectivament llibres d'història i de folklòre, haurien també de llegir literatura en català - vull dir novel·les, contes, poesia, assaigs - i haurien d'assegurar l'existència d'un teatre en català.

Ha estat dit moltes vegades: sense escriptors no hi ha llibres ni, per tant, públic que els llegeixi; però sense un públic suficient per a mantenir els autors i els editors, aquests llibres no es podran mai publicar. Es, potser, un cercle viciós. Però només ho resulta a primera vista, jo crec. Perquè el dia que els lectors catalans demanin i llegeixin llibres en català, hi haurà de sobres autors per a proporcionar-los aquesta literatura d'imaginació, distreta o apassionant, que reclamen, i s'haurà resolt el problema de la nostra vida literària.